

## D É L

*Major Nándor*

### 3.

Berték háza felé vettem az utam, hátha üzenetet hagyott számomra. Ott laktak a tenger tövében, alig egy-két kőhajításnyira a zárdától: amikor August beleunt a világjárásba is meg a cirkuszi bohóckodásba is, s hazatért valahol a Maláj-földön felszedett feleségével meg három csöppnyi gyerekével, elhagyatott, beszakadt ház volt ez, mint amilyen tucatjával ácsorog a városban, a pár száz éves kőfalak azonban szilárdan álltak, olcsón megkapta, s egy darabka levendulateraszra is futotta pénzéből; itt növekedett hát fel — csodák csodájára! — a város öt legdélcegebb fia — négyen megnősültek már közülük, szanaszét költöztek a városban —, s halvány kávészínű bőrüket meg anyjuk szelidségét örökölték mindannyian, hiányzott belőlük apjuk szószátyársága és izgágasága: talán törpének kellett lenni ahhoz, hogy az ember folyton kakaskodjon.

August a délelőttjét jobbra a piacon tölti, a padon üldögél gondtalanul, lába nem éri a földet, kalimpál vele, s mintha egy gyerek köztöködné folyton az asszonyokkal: otrombaságokat ver a fejükhöz, tán épp azért is kedvelik: mintha gyerekekkel csinálnák, holott embernyi ember. „Várj meg a ligetben, akkora gyereket csinállok neked, hogy a mennyezetbe veri a fejét”, mondja teli szájjal hahotázva az asszonyoknak, s ott forog közöttük, alig ér a derekukig, beléjük csíp, és elvesz a lábuk között; ha egyik-másik megsokallja, fülön csipi, s elnászágozóják közös erővel, éktelen lármát csapva, de inkább csak évődve, semmint haraggal; fiai ismerik a baját, s elnézik neki: nem sokat törődnek vele.

Egyszer a legidősebbik, Igor, még legénykorában, meg akarta szégyeníteni kissé apját, épp a piacon volt egy porzó csetepatékor, „Miféle gyereket vernek már megint!”, kiáltott egy nagyot, és az asszonytömeg közepébe nyúlt, gallérjánál fogva ragadta ki onnan Augustot, „Ó, hisz ez apám!”, kiáltotta, s hogy megértesse vele, mit tesz embernyi embernek lenni, a nyakába vette, s nem értek fel hozzá az asszonyok, August azonban ekkor büszke diadalordításban tört ki: mi más a fia, ha nem ő maga: az asszonyok paradicsommal, kruplival dobálták meg, s amit röptében elkapott, visszavágta közójük.

A ház előtt Bert anyja üldögélt csendesen, szelíden egybeolvadva az esthomállyal, „Már vár rád”, szólalt halkan, „egész délután téged várt”; beléptem a tenyérnyi udvar halvány dohot árasztó sötét négyyszögébe, s a deszkalépcsőn felkapaszkodtam az emeletre, Bert vaságyán heverésztett, s egy hatalmas papírgöngyöleget vizsgálgatott, „Rossz helyen tapogatóztál, fiú, nem barlang, hanem valami beomlott bánya lehetett az, nézd csak”, s ujjával egy pontra bökött: nehezen igazodtam el a kezdetleges térképszerűségen, egy-egy pontra hosszú magyarázószövegek vonatkoztak, különös görögös betűkkel írták, hány ezer éves lehet?

„Beszélnem kell a Tatával”, mondtam halkan, „Éppen ez az” vágott a szavamba Bert, „már azt hittem, valami baj ért: egész nap a révben várt rád a csónakom”. Belepirultam, ezt is elszalasztottam. „Nem mentél ki halászni?”, szoltam kelletlenül, „Igor ment ki helyettem, vártalak a térkép miatt; ma küldte Mario bátyja, a bécsi levéltárban bukkan rá, képzeld!”, fölugrott, inget váltott, „S még azt mondják, a homokszemet messze fújja a szél!”, dűnyögtem szórakozottan, az ágy felett Bert maga ácsolta polcain szakkönyvek, az ablaknál lapos asztal, tusok, tollak, körzők, géprajzok göngyölegei, évek óta vizsgálgat a távoli egyetemen, minden évben két hónapot tölt a szárazföldi nagyváros szerszámgyégyárában; „Mi van veled, fiú, azt hittem, majd elkeseredsz vagy talán ujjongasz, ha meglátod a térképet, te meg bele se nézel! Egy tucat üreg van megjelölve rajta!” szolt hátra a lépcsőn lefelé menet; a konyhában két bögrét tett a kecskelábú, megannyi repedést, apró vágást viselő viharvert asztalra, egy köcsögből tejet töltött, egy-egy szelet kenyeret tett mellé, s állva falatozni kezdtünk.

Furcsa szorongás vett erőt rajtam. „Mi van a temetőcsőssel?”, kérdeztem fojtottan, s Bert vállat vont, „Meglepődött, amikor a városban mindenki felháborodott a hullarabláson. Képzelheted, mi mindent vágta a fejéhez utcahosszat. Nagy csődület kísérte, előtte meg gyerekek futkostak, amikor aztán már köpködni is kezdtek felé, a trafikos közébük vágta a görbebotját”, torkomon akadt a falat, bűntudat rágott, a tejet az asztalra tettem, eltoltam magamtól, egyre csak jött felém a temetőcsész feltartóztathatatlanul, kifliként lefittyedt száján ijedt elkeseredés, tágra nyílt szemében döbönt csodálkozás a körülötte szégyentelenül kavargó képmutató világ vitustáncán, a végtelenbe fut ez az utca az ostorozó tekintetekkel, betelt a pohár, állj meg, állj meg!

„Hát csak a trafikosban volt emberség?”, kérdeztem döbbenet, s a kenyeret még mindig jobb kezemben szorongattam, „Azt nem mondhatom, mert ugyan ki hitte el ezt a komisz tettet a temetőcsősznek? Inkább komédiáztak még a gyanakvók is. Talán csak a trafikos nem

ismert tréfát; azt kiabálta oda neki: tudtam én, hogy ez lesz a vége, te gyászvitéz! ha lelövettelek volna, megtakarítod magadnak ezt a gyalázatot!”

Kínkeservesen felnevettem. Beleharaptam a kenyérbe, s az utolsó kortyig felhajtottam a tejet. „Ez még semmi!”, kuncogta Bert „Végül a temetőcsőz is türelmét vesztette, s mentében tüzes szónoklatot tartott; még a csecsemőket is hullarablással vádolta: mi másból él ez a város évezredek óta?! S ujjal mutogatott a házakra, emberekre; kincseket, mőtárgyakat kért számon, a rendőr meg időnként rántott egyet összebilincsel kezén, s közbeharsogta: Elég legyen! Elég! — Nagy napja volt! Micsoda idegenforgalmi rendezvény! Akár hagyományosíthatnánk is, mint a nizzai karnevált!”

„Hát akkor mehetünk”, álltam nyugtalanul az ajtóban, Bert azonban leintett, jóízűen kortyolgatta a tejét, „A javát még nem tudod”, mondta két kenyérfalat között, „amikor ugyanis megéhezett, a temetőcsőz dörömbölni kezdett a zárkaajtón. Az ám, de éppen akkor várták a tábornok érkezését. A hidroplán éppúgy három kört írt le a város felett, mint azelőtt, s mire leszállt a révben, összecsődült a nép. És miféle rendőr volna az, aki ilyenkor nincs ott a tömegben, nem igaz? Utóvégre minden előadódhat, legjobb ha kéznél van. És megint Mario evezett ki a tábornokért, akárcsak tavaly, közben meg a rácsba kapaszkodva a temetőcsőz szórakoztatta a népet. Galádság! Ártatlan vagyok! Egy perc, s máris igazolhatom magam! Megkeserüli az a gazember! Tessék ennem adni! Valaki odakiáltott neki, hogy a rendőr a bántalmazásért tartja fogva, s még csak ezzel zúdította az utcára a szitkok áradatát. Ha láttál komédiát! A rendőr végül rászólt a feleségére: „Mandina, eredj, adj neki enni, legalább amíg a tábornok kiszáll!”

Már a zárda előtt haladtunk, s egy pillanatra meg is álltam, szokatlan, hogy ennyi ablak fénylik fönt az égen; két tágra nyílt fekete szem villant elém, szikraszóró, hosszú, hófehér ujjak, a haja azonban hol feketében, hol szőkében játszott. Bert még mindig nem fogyott ki a szóból: a tábornok első ízben érkezett civilben, ámde mégis a régi hidroplánon; egy éve nyugdíjazták, a geológusmentés hőstette után, kitüntetéssel, előléptetéssel, ingujjban érkezett, homokszürke nadrágban, s fehér kalapját kezében lengette, akár egy filmszínész.

„Alighogy partra szállt, téged keresett”, mondta Bert, s elegyes érzéssel gondoltam a tábornokra: egy álló napot barangoltam vele tavaly a hegyekben, csontos, szikár, izmos alakja még most is előttem hajlong a vadcsapásokon, délben lépett ettünk, a tábornok szokatlanul ügyesen vámolt meg egy kaptárt, s a medvehiányra panaszkodott, „Az első útja azonban a trafikoshoz vezetett, igaz-e?”, kérdeztem, „Igen, mint minden évben”, hagyta helyben Bert.

A trafikos szentül meg van győződve róla, hogy a tábornok neki köszönheti, mivé lett, hiszen sebesülésekor, helyettese lévén, tőle örökölte a parancsnokságot; úgy képzei, hogy a tábornok képességeinek, aki akkor még egyszerű kőfaragólegény volt, semmi szerepe a forradalom hirtelen fellendülésében, úgy hiszi, hogy azt pusztán az idő hozta magával, nyilván maga az idő. A tábornok bizonyára kezdettől fogva sejti a trafikos elképzelését, hiszen leolvashatja az arcáról! a trafikajtóban mindig igazi örömmel s nem kis büszkeséggel öleli ugyan ma-

gához a trafikost, őszinte szeretete benne van a szeme csillogásában meg abban a semmibevevő tekintetben is, ahogyan a többieknek végignéz: egyetlen igazi ember él számára, akire fölfelé tud nézni.

Miután helytel kínálta vendégét, ő maga meg a pult mögé ül, egyszerűen hatalmas, ragyogó íróasztallá változik a kopott, rogyadozó pult, a fal mentén üldögélő emberek meg tanácskozásra ide rendelt vezérkarrá; aztán egyszer csak elkomorodik a trafikos, egyre ritkábban szól, lopva folyton csak a tábornokra pislant, mind laposabbakat, mint akinek fontos mondanivalója volna, de mégis inkább önfeláldozóan egymaga viseli terhét, s csupán ezt dűnnyögi időnként: „Hja, így van ez, hja, így bizony”, majd egy-egy szót ejt a sebesüléséről, mikor már azt is elsóhajtja, hogy „Hja, én akkor meg nem sebesülök; így van ez”, akkor a tábornok egy üveg valódi francia konyakot vesz elő táskájából, s magasra emeli: „Nézd csak, mit hoztam neked!”, a trafikos meg nyomban felbontja, s a jelenlevők az egészségére isznak.

A tábornok kegyetlenül francia konyakkal ajándékozza meg azóta is, amióta a trafikosnak elhatalmasodott az asztmája, s egy gyűszűnyit sem iszik belőle; igen, a tábornok tudta, hogy a trafikost sohasem fogja a révben várakozók között találni, ott áll csak a trafikajtóban, néhány lépcsőfokkal a többiek felett; szerzett neki annyi örömet, hogy a hegy menjen Mohamedhez: nem akármilyen hegy az, amelyik menni tud.

„Te kinek a fia vagy?”, kérdezte tőlem a tábornok, amikor a mentőövön velem együtt felhúzták a sebesült geológust a helikopterbe; a levegőben ismét elájult, s egy orvos vizsgálgatta mellettem egy hordágyon. „A remetével élek”, kiabáltam teli torokkal. „Ahá, értem”, mondta a tábornok. Másnap a Tata kihalt faluja fölötti dombon üldögéltünk egy csenevész szentjánoskenyérfa alatt, a vámost lépet eszegettük, a tábornokot darazsak, méhek lepték el, egyetlen legyintéssel sem védekezett ellenük, türelmesen fújdogálta őket a lépről, hogy haraphasson belőle egyet-egyet.

„Látod ezt az öreget?”, szólt halkán, „Mindene megvan, amit szeme, szája kíván, mégis éveken át átkel az óceánon, odahagyja övéit, és hónapokig itt cselleng a hegyekben, s akár itt is érheti a halál”, mondta, s kulacsát egy ágra akasztotta, úgy lógott és csillogott a fényben, mint egy karácsonyfadísz.

Sirályok vijjogtak odalenn, a nap féktelenül perzsel, a levegő kocsnyásan rezgett a szemünk előtt; akkor elmondtam neki azt, amiről a vízgeológussal pár szót váltottunk az előző nap hajnalán, mielőtt megérkezett a helikopter.

A geológus szabad napján egyesegyedül a hegyeknek vágott, s nem tért vissza. Már két napja szigetszerte nyüzsögtek a mentőosztagok, de mintha a föld nyelte volna el, nyoma veszett. Keresték a Nagy Szakadéknál is, kötéllel leereszkedtek az első párkányra, a másodikig nem merészkedtek: semmi nyomra nem akadtak, szólították, mindhiába, így valószínűnek látszott, hogy ha itt érte a baj, az ötven méter mélyen, a sziklázatonyok között tajtékzó tengerben lelte halálát. Nagy kerülővel ott is nyomoztak utána, mindhiába.

Azon a hajnalon Berttel leereszkedtünk az első párkányig; a tenger sima volt, akár a tenyeres, a hegyek mögül előbúvó nap minket már

beragyogott, a szakadék mélye azonban félhomályba burkolózott még. Ismertem a járást, tudtam, hol kell a hegynek hátat vetve farkaszemet nézmem a tátongó mélyvel, hol meg arccal fordulni a sziklatömb felé, hogy a második párkányig jól kijöjjön a lépés. Ott aztán, a barlang szájában, egy kiugró alatt, ráleltem a vízgeológusra; hanyatt feküdt, ruhája cafatokban, az éktelen sebekbe beszáradva, viaszsárga, szakállas arcán is csomóban az alvadt vér.

„Hallod, itt bent a víz”, nyöszörögte, s kétségbeesett szemével a barlang felé intett, „két napja hallgatom, egyre zsuborog”, lihegte; bár-hogy füleltem, semmi nesz. Körülötte beszédes nyomok: a sziklapárkány széléről mintegy négy métert küszhatott hanyatt fekvő, a kövek feketélltek a vértől, tenyerén csontig szagगतott sebek tátongtak; nyilván az első párkányról zuhant le, ép csontja alig maradhatott, s ki tudja, vajon a tűző nap vagy a csalóka lázálmok kínzó ereje kergette-e a barlang hűsébe, s hányszor ájult el közben; megittattam, kurta álomba zuhant, Bert meg futott a városba a helikopterért.

Furcsa hajnal volt az, szótlánul üldögéltem a párkány szélén, messze már fel-felbukkantak a rév felé igyekvő apró halászbárkák, vártam, hogy a napocska leérjen hozzám, s az volt az érzésem, hogy egész életemben csak félholt emberek körül sűrögtem-forogtam, s arra vagyok ítélve, hogy erőben, egészségben mit se segíthessek rajtuk;

apám a főtéren, a városháza kampóján lógott egy álló napig, fejébe vörös csillagos sapka nyomva, nyakában elrettentést hirdető tábla, mellette sisakos, szuronyos őr, odafutottam hozzá, oly ritkán járt haza, a nyakában lovagoltatott, fel-alá futkosott a szobában, s kezemmel a mennyezetet fogtam, mintha az eget tartottam volna, hogy be ne verjem a fejem a csillagokba; átöleltem himbálózó lábát, alig értem a térdéig, az őr ordítózott, fenéken rúgott, messze repültem, aztán hason csúsztam a fényes kövön, nénikém ölébe kapott, „Holtan fogták el”, suttogta valaki, „egy sortűz kaszálta le”, a nap akkor is épp hogy felkelt;

egy sötét este nénikém kézen fogott, járatlan utakon vezetett a messzi hegyekbe, hol hátára vett, hol letett, egész úton sóhajtozott és nyögdécselt, egyszer csak egy viskóhoz értünk, bent karbidlámpa pislogott gyéren, négy szótlán, fegyveres, vörös csillagos katona virrasztott, a földön kuporogtak, csak egy festetlen, hosszúkás láda állt középen, sehol semmi más, „S még meg se akartak várni bennünket!”, emelte fel az öklét hajvesztékelve nénikém, s végighordta szemét a katonákon, „Máriám, hova lettél?”, zokogta, a katonák meg csak mordul üldögéltek, „Gyere ide, ez itt az anyád!” rántott magához nénikém, s a lábára borult, „Nem várhattunk vele, darabokra tépte szét a gránát, úgy szedték össze”, szólt az egyik katona, s fölállt, hozzám jött, egy kis aranyláncot akasztott a nyakamba, négylevelű lóhere volt rajta, ha anyám karjára vett, mindig ezt keresgéltem, ő meg nevetgélt, ahogy motozó ujjaimmal csiklandoztam a nyakát; a katonák fölemelték a lábát, a viskó mögött egy sekély gödörbe tették, kavicsot, földet túrtak rá, majd nagy köveket hengergettek oda, s egy karót feszítettek a tövébe, aztán mendegéltünk haza nénikémmel fél éjszakát, ordítóztam hólyagos lábam miatt, s mikor a város fölötti dombra értünk, ugyancsak kelt fel a nap;

nénikém egy álló éjszaka fátyolos angyalokkal viaskodott, elfogyott, akár a hold, testes öle, ahova annyszer felkapott, csonttá aszott, az orvos kábítószert fecskendezett belé, hogy fájdalmait csillapítsa, „Nem éri meg a reggelt, gyerek”, suttogta kifelé menet, „Igen, doktor úr”, szóltam mutató hangon, „De megnőttél már”, szólt az orvos, és vállon veregetett, „Oh, ne kancsalíts, édesem, miért leselkedsz?”, suttogta órákon át, a karjaim közt halt meg, de mozdulatlanul tartottam tovább, míg csak azt nem éreztem, hogy kihűlt a teste, oly nyugodalmas csend honolt akkor, akár ezen a hajnalon, s mikor felkeltem tőle, épp besütött a nap, a kakukkos óra meg énekelni kezdett, egy agyagkorsóval némítottam el, a falon folyt a tej, egész nap majd megvesztem az éhségtől.

egy kopaszodó ember rémülten rohant végig az utcán, nadrágtartója hosszan lebegett utána, segítségért kiáltozott, felesége a bástyák alatti sziklákon egy nő ruhát szorongatott zokogva, valaki bűvármaszkot nyomott a kezembe, sokáig úszkáltam a víz színén, aztán bukdácsolni kezdtem, s a parttól egy kőhajításnyira, egy víz alatti kőszikla tövében megpillantottam a meztelen lányt, sohasem láttam előtte, még az éjjel lopakodhatott le a bástya lépcsőin, holdfényben henteregni a tengeren, ókori karcsú vázák közé szorult, amelyekre mészáló s csigaházak tapadtak ujjnyi vastagon az évszázadok során, ringó tengeri fűben heverészett, hosszú, fekete haja fátyolként lebegett az arcán, tágra nyílt szeme ráammeredt egy-egy pillanatra, karcsú halak úszkáltak körülötte szertartásos nyugalommal, jobb térdét az álláig felhúzta, s mindkét kezével a lábfejét szorongatta görcsösen, igen, ott a görcs, megfoghatatlanul, hol fogjam meg ezt a lányt, hogy hozzá ne érjek, a szépség elbűvöl, megbontja az ember eszét, és zokogásba törne ki az érintés fájdalmától, s ha megcsókolná, ki tudja, miért tenné; a nap éppen kisütött, amikor a lánnyal a karomban a partra léptem, csöpögött rá az orrom, s az anyja félájultan dobta rá ruháját;

a nap épp kisüt majd akkor is, amikor a remetére egy kiugró kőszikla vagy bokor vagy barlang tövében hosszú keresgélés után rábukkanok majd, mert amikor már végóráját érzi, tudom, szótlanul elbaranganol a világ szeme elől, mint a vadak, beveszi magát egy zugba, s hátat fordít a világnak, felkutathatom majd érte étlen-szomjan az egész hegyet, tudom, mire rálelek, valami bicegő kutya fog körülötte szimatolni, s elütöm majd mind a négy lábát, ez a nap akkor is éppen felhág majd az égre.

Gyík futott el a lábam előtt, egy kavics messze gurult a szakadékba. A vízgeológus nyöszörögve ébredt, s kapkodva lihegett. Szájába öntöttem az utolsó kortynyi vizet is, fél szemét rámvetette, majd ismét becsukta, „Itt zsuborog hát a víz”, lihegte, „ennek a holt városnak”, cserepes szája megvonaglott, „többé úgyse lesz belőle semmi, kilakoltatni”, sepegte, „az ember elmegy, minek a víz”, tagolta halkán, „ó, élet, vízzel akarják kiszúrni a szemüket”, nyögdecselte, aztán érthetetlen hangok gurgulyáztak a torkán, „Nyugodj csak meg, nyugodj meg, itt a város és lesz víz is bőven”, suttogtam halkán, nem értett meg, szemét rám se vette, „A nomád törvény, tudod, a nomád törvény”, ismételtegette, mintha válasznak szánná, s fejét hol jobbra, hol balra vetette fáradtan, egy légy zavartalanul vizsgálgatta az orrát, és

semmi nesz órák hosszat, csak ahogy egy-egy megcsúszott kavics pereg végig a szakadék szikláin, s valahol a mélyben tompán csobban: vagy talán egy toboz esett le odafenn a dombon egy fenyőfáról: talán egy karcsú sas szállt a hegyébe, hogy órákon át méltóságos nyugalommal szemlélődjön. Már rég a helikopterben kuporogtunk: azon kaptam magam, hogy egyre dünnyögöm: „A nomád törvény, a nomád törvény”.

A tábornok elmosolyodott. Últében leszakított egy férgesen koráért szentjánoskenyeret. „Igaza volt annak az embernek, fiú”, szólott, s kettétörte a szentjánoskenyeret: mintha pálcát tört volna az ügy felett; a férges részt elhajította, a többit rágcálni kezdte.

„Nézd csak, fiú, tizenöt éve minden tavasszal eljött hozzám a város, hogy járjam ki valami gyár vagy ilyesmi építését; a városnak joga van erre, érdemeket szerzett, harcolt, másutt egyre javul az élet, itt meg bomlik; én azonban soha egy lépést sem tettem. Meglehet, hogy hibáztam, mások nem voltak ilyen szilárdak: százzámra épültek gyárak ott is, ahol semmi fedezetük nem volt, szerteszóródtak a javak, és egykettőre pangott ismét minden, csak a gond szaporodott velük. Mi az, amit ez a város nyújtani tud? A szíve mélyén mindenki tudja: semmit. Engem is mindig arra kértek: *valami* gyárat vagy *ilyesmit*. Érted? Vagyis: semmit.”

Ohó, hát ez a méztől csöpögő kezű ember is a nagy szavak bővületében él, úgy gurulnak le a megváltó szavai a domboldalon, mint a kavics és menthetetlenül belevesznek a tengerbe, ha ugyan tömegükkel ki nem szorítják a mérhetetlen tengert. A háta mögött egy darázs másodszer tért vissza egy dús pókhálóhoz, hogy magával ragadja a másik pókot is, egy szúrás, egy lendületes félkör, s már el is illant. Félvállról, szórakozottan vettem oda, hogy hiszen azt sem tudjuk, mi mindenünk van s a hátam mögé intettem, a hegyek felé: tán megérti, hogy lemezt válthatnánk. „Igen”, vágott a szavamba a tábornok, „mésző, mégpedig hetedrendű, mit sem kezdhetni vele, én tudom, kőfaragó vagyok”, s kedvetlenül elnézegettem karórájának tömör aranykötőjét, folyton hol lejjebb, hol feljebb húzogatta a karján, mint aki érzékeny az érc érintésére, de nem tud róla; mozdulatai kissé kihívóak voltak: nem csoda, ha felötlik az ember fejében, hogy érdemes volna leütni érte.

Valami tetszetős közhellyel közömbösen elvágni a szóáradatot, befejezettnek éreztetni; olyasmit dünnyögtem, hogy nincs olyan hely ezen a földön, ahol ember nem teremthetne magának emberséges életet, „Van-e még vizünk?”, kérdeztem, szótlanul átnyújtotta a kulacsot, magam elé köptem a viaszt, ő meg jóízűt nevetett: csontos arcán ilyenkor ezer apró ránc táncolt. „Mit gondolsz, fiú, miért hagyták el az emberek azokat a gyönyörű városokat, amelyek egy-egy korban felvirágoztak, mesés értékeket halmoztak fel bennük évszázadokon át”, folytatta zavartalanul, „Azért, mert elpangott az, ami az életerőt adta, s a megváltozott világban nem akadt újabb forrás. Mit gondolsz, miért néptelenedik el a csatornák Velencéje?”

A kihalt házak között megjelent a Tata, leballagott az apró mólóhoz, amelyből csak itt-ott maradt valami az elrejtezett naszád bombázása után, letelepedett egy vastókére, és a vízbe vetette horgát. Kezem alatt száraz, hosszú, érdes pusztai fű zizegett, rengetegében

bogarak éltek világukat. A tábornok szavai egyre zsongtak a fülemben, alig figyeltem oda hébe-korba, régóta ismerem ezt a históriát. Arról beszélt, hogy száz évvel ezelőtt itt gazdag, dolyfős mesteremberek laktak, kőfaragók, hajóácsok, kajókovácsok; csak ebből a városkából hetven diák tanult Bécsben, a partokon meg végesvéig alig akadt több; ott azonban egyszer csak növekedni kezdtek a nagy hajógyárak: mind elpantak a mesterek. Akkor szőlőre adták a fejüket, levendulára, bolhafűre; egyetlen városnak sincs akkora termékeny völgye az összes szigeteken, mint ennek; úgy-ahogy ismét talpra álltak. Csakhogy borral ma már tele van a világ: hamisítják; a bolhaport kiszorította a diditi; levendulából meg annyi van, amióta mesterségesen gyártják az illatok ezreit, hogy tavat lehetne megtölteni vele.

A nap mindig elbágyasztott, csöndre, hallgatásra hajlok ilyenkor: valami fáradt belenyugvást éreztem a tábornok szavaiból, de nem hányaveti nemtörődömség volt ez, hanem alighanem annak az embernek a fásultsága, aki már megvívta harcait, s nem sokat vár a világtól, de mégis egyszer-eyszer megvillant valami csodálat, kedvtelés, ragaszkodás zöld szemében, ha tette kész embert látott, s talán épp ezt kereste szüntelen — de unalmas és fárasztó volt rettenetesen. Szávában ugyan, igaz, csöppnyi sem volt abból az elkeseredésből, amely a lentieket emésztette, s amellyel ki lehetett volna kergetni engem a világból: talán csak önönmagának bizonygatja tehetetlenül, hogy széles a világ. Nem épített légvárakat, nem kapkodott fűhöz-fához, nem szitkozódott, nem nagyzott és nem várt csodára, ezt jávára írtam, miközben egy pálcikát hegyeztettem, hogy ültömben a földre firkálhassak vele.

Megnyugtatásul olyasmi futott ki a számon elég meggondolatlanul, hogy ilyen éghajlat, mint a miénk, sehol sincs a tengermelléken; hiszen római császárok jártak ide nyaralni. A tábornok azonban csak legyintett, és ismét özőnlött belőle a szóáradat. Hevesen bizonygatta — kapkodtam a fejem, mire való ez? —, hogy a mai lapos zsebű turista nyílt tengert akar látni, nem kíváncsi erre a csatornaszerű öbölre; a gőzhajó is másfél órát úszik az öböl kezdetétől ide az egyetlen városba. Végállomás, világvége! A görögöknek kiváló hely volt ez, megközelíthetetlen: ebben az öbölben izzé-porrá lehetett verni minden támadót. Biztonság! Aranykor! Felvirágozás! „Érted a kor és az emberi települések összefüggését?”, kérdezte feleslegesen a tábornok. A sziget másik városának nem volt termő völgye, viszont fő járaton vannak — okoskodott gy fűszálat rágva a tábornok —, turistáknak gaszuláltak hát kétrét görnyedezve évtizedeken át, szállodákat építettek, a mi gazdagaink, persze, meg is vetették őket érte, de hol tartunk ma? Ott a sima jólét, itt a cifra nyomorúság. „Egy fia szállodánk sincs; az étteremben suszter a pincér, s mielőtt felszolgálna, összeszedi a vendégek foltozásra váró cipőit, de hogy lássák, milyen tiszta egy ember, az étterem sarkában trikóra vetkőzik, s egy gyűrött zacskóból bepúderozza a hónalját. Érted-e, miről beszélek? Igaza van a vízgeológusnak: az ember elhagyja a halálra ítélt városokat. Mindig is ezt tette”, mondta a tábornok rezzenéstelen, kissé sápadt arccal.



Felmarkoltam néhány szem kavicsot, s egy verebet célozgattam egy fügefán: miért hagyom, hogy ez a fáradt ember az ő csődös világának forgácsaival tömje a fejem: pojácák ma már a porondon is alig akadnak. Vannak, akikkel szót értek, ha csak összevillan velük a szemem, s hogy nagy a világ, épp nekem bizonygatja: föld alattam, ég felettem, bárhol is legyek. Velem sosem mérkőzhetik: akit a kötelékek szorongatnak, abban születnek efféle gondolatok; fájók, megbecsülendők, de más nyelven zsong ez, nem az enyémen. Élek, ahol kedvemet lelem, s amíg azt tehetem, ami kitölti az életem: holnap másra virradunk.

„Talán mehetnénk már, nézze, jön a hajó is”, szóltam, s felkeltem. A tábornok ülve maradt. „De én a választ akarom előbb hallani”, mondta, s hanyatt dőlve könyökére támaszkodott. „A parancstól rég elszoktam már”, szóltam, „odalenn találhat elég embert, akik készségesen bólogatnak minden szavára, ha épp ezt kívánja”, mosolyogtam rá: na, hadd lássuk, mire megyünk.

„Tudom”, mondta, s felhúzta a szemöldökét, tudom, de a hegyekben még úgy látom, olyanok vannak, akik csak önnönmaguknak bólogatnak, s észre sem veszik, hogy közben elbóbiskoltak”; nyomban meghazudtoltam: nagyot bólíntottam neki.

„Hiszen amit mondott, az utolsó szóig felelet volt, nem kérdés: felelet a *saját* kérdésére. Nekem arra nincs mit szólnom, a kérdésem is más”, mondtam, s a tábornok nevetve válaszolt: „Bár az én feleletem volna, fiú; szeretném hinni, hogy az én feleletem, vagy hogy rossz felelet!”

Meghökkenem: azt várta talán, hogy papagájjal küzdjek meg? Beszélő dobozzal, sustorgó szélmalommal? Kivont karddal rohamozzak rá? „Akkor ez üres beszéd volt csak, s mit is mondhatnék róla?”

A tábornok is fölállt, nyújtózott egyet. „Igazad van”, mondta halkán, „azt hiszem, mehetünk. De nézd meg jól magadnak azt az öregot”, s a csendben horgászgató Tata felé intett, „tudod-e, mit keres itt évek óta? Ásványokat meg kincseket akar adni a városának. És tudod-e, miért? Mert ide van kötvé odaát is, az övéi között, s szót sem ért már velük: magányos, akár egy kopár hegy. Tudod-e, mi az ő világa az unokája számára, akiért annyira odavan? Nagypapa, a nyáron majd kirándulunk Burmába, Szenegálba meg arra a te szigetedre. A világ végére. S nézd meg, hogyan tesz-vesz ez az öreg: mintha előtte állna még az élet!”

Nekivörösödve ugrottam a tábornok elé: „Csakhogy ez nem magát, hanem engem igazol!” kiáltottam magamból kikelve, „Hisz mi más az élet, mint az, amit a világ cselekvésre felkínált lehetőségei közül választ az ember, s küzd érte inaszakadtáig? A remete egy életen át írta ennek a szigetnek a történetét, minden bölcseket ismer, bárhol világhírű tudós lehetne, ő ezt választotta: tudóst nem, de remetét elbír ez a város! S ha majd remetét se bír el, ismét választút elé kerül. És maga vigye el a fővárosba karhatalommal, ültesse oda egy katedrára, mire visszatér, itt fogja találni őt is! Ezt az életet választja minden átkával mindenki, aki itt él, ezt ez az öreg is idelent, nézze meg jól, s így lesz ez itt, amíg csak az utolsó egyetlenegy em-



A Híd-díjat jelképező kisplasztika, B. Szabó György és Kalmár Ferenc műve



ber még mindig több értelmet lel itt az életének, mint bárhol máshol, siránkozzon bár öklét rázva, és kunyeráljon a fél világtól, érti?! Tele van testvéreinkkel a világ Amerikától Ausztráliáig, szerteszóródtunk, maga is azt választotta, s kérdését meg a feleletét abból a másik világból kiáltja ide, ahogyan onnan látszik, s kétközbe esik, mert mégse tud választani, csak visszhangzani, dúlni nagy szavaival, azok meg éppúgy elviharzanak e világ felszínén, mint a bőra: hullámokat kavarnak, de a mélybe nem hatolnak! Lehet, hogy soha semmi sem lesz itt, lehet, hogy egy újabb korban felvirágozik ez a város és csudájára járnak: bárhol is legyen bármi élet, választút dolga lesz mindig, vágyaikkal, reményeinkkel, keservünkkel és átkainkkal együtt, s a maga választása éppúgy nulla nekem, mint magának az enyém, érti?”

A tábornok már messze járt, kulacsát ütemesen lóbálta jobb kezében. A pálcát szorongattam, hegyére kényelmesen rászállt egy darázs. Ujjaim ragacosok voltak a méztől. Futva indultam a tábornok után. Szótlatlanul mentünk egész addig, ahol az erőd és a város felé szétágazik az út. „Szeretnélek egy év múlva is látni”, mondta a tábornok. „Az erődben lakom”, válaszoltam neki.

Másnap elmentem a Tatához. Akkor jártam nála először.

A városháza előtt tíz-tizenöt ember álomkóros, férfias megfontoltsággal háborgott a temetőcsősz sorsa felett. „Jön még ez a rendőr az én utcámba, de akkor jaj neki”, sziszegte fogai között a veszteglő gőzhajó kapitánya, és sapkájával meglegyezte az arcát, „hordom itt az üzeneteit évek óta a bátyjának, én meg egyszer kérem valamire, akkor sincs benne emberség!”; a kopaszodó tanító karba tett kézzel állt mellette, pipáját szívogatta figyelmesen, helyeslően bólintott, „A körmére kell nézni!”, mondta lebiggyesztett szájjal; August a kör közepén állt, egy rőfnyi bottal hadonászott, „Mi az, hogy a hatóság félrevezetése; akkor mért nem csuk le engem is? Mert nem mer!”; a kazános körmét faragta zsebkésével, s óvatosan vetette közbe, „Nálad aranyfogat talált, nem is csudálnám, ha hűvösre tenne”; August hátraperdült, mintha kígyó mart volna belé, nyomatékosan kettőt-hármat koppintott a járda kövén, „Nem talált, én adtam oda neki, ott mókáztunk az orra előtt, s tán más fizessen azért, mert ő se lát, se hall?! S még rámlótt a tehetetlenje!”, dörögte hordómély hangján: „Örülj, hogy nem talált el!”, szólt az órás, és egy finom kis ezüstszelencéből ánizsos cukorkát kapart elő; „Azt is a temetőcsőznek köszönheti; nem én, hanem ő örülhet neki!”, tüzeskedett August, s szemére húzta sapkáját.

„Nyilván jobb volna, apa, ha egy időre eltűnnél, anya már vár a vacsorával”, szólt oda Bert a pillanatnyi csendben, bár nyilván tudta, úgyszem lesz foganatja szavának, „Ha jól meggondoljuk, a rendőr csakugyan hálás lehet a temetőcsősznek, hogy felütötte a karját, talán meg lehetne értetni vele, hogy így is felfoghatná a dolgot”, tanakodott felvont szemöldökkel az orvos, szemüvegét törölgette fehér zsebkendőjével, aztán összehajtogatta, és szivarzsebébe dugta; „Ah, szót se lehet váltani vele!”, szikrázott a kapitány szeme, s kar-

órájára pillantott, dús szőrzete szinte ellepte a számlapot, a mutatókat aligha lehetett megkülönböztetni; „Egy órán át magyarázkodtam vele, de egyre csak azt szajkózta, hogy a hatóság tettleges bántalmazása! Élvezi, hogy ilyen hangzatosat mondhat magáról!”, hordta végig a szemét a városházán megvetéssel a kapitány, s nekidőlt a farkatört rőfnyi velencei oroszlánnak; „A körmére kell nézni!”, bólogatott ismét a tanító, s elrévedezett a keringő sirályokon; „Hát igen, igen, a temetőcsősz ártatlan, az világos”, szólt töprengve a keszeg borbély, téli zakó volt rajta most is, nyár derekán is meghűlt, ha csak levetette, s ki nem keveredett a náthából: minden új vendégnek előadta, milyen jó meleg nyarak vannak a Sínai-félszigeten, a háború alatt nap nap után két-három kilométert is gyalogolt, csakhogy a langyos Vörs-tengerben fürödhessen, az volt ám a jó világ, „de engedjük meg, a hatóság mégiscsak hatóság, bárki képviselje is, nem igaz?”, mondta, s ezzel mintha inkább csak olajat öntött volna a tűzre: a kazános is fölvetette a fejét, széttárta karját, kése az égnek meredt, „Jó, jó, de nem idegen ez a rendőr, közölünk való, hát mit akadékoskodik? Bármi történt, mondhatjuk, a családban történt. Hogy akar itt élni, ha ez tán folyton gáncsot vetünk neki?”, a szikár orvos gyöngyház szípkájával babrált, a kapitány pocakja alatt összekulcsolta sovány kezét, „Tulajdonképpen a rablókat kellett volna kézrekeríteni, de futni hagytuk őket”, mondtam ki azt, ami egyre emésztett, s elhallgattam furcsa kételyemet: talán nem is büntett, csak az elszalasztott teljesítmény keserített el: a halász dühe, hogy kezéből kisiklott a hal, a bolond tajtékozása, hogy ujjai közt elfolyik a víz.

„Föl kellene mennünk talán így együtt a rendőrhöz”, szólt patogva a kapitány, s a kezére nézett megütközve, aztán meg sziszegve föl a városháza párkányain fészkelő galambokra; „Talán kényszeríthetnénk, hogy szabadon engedje a temetőcsőszt”, dünnögte karba tett kézzel szopogatva cukorkáját az órás; „Talán le akarod fogni, és kinyitni a zárkát?”, nevetgált gúnyosan a borbély, s megütközve vette észre, hogy ollója szivarzsebében maradt, feltűnés nélkül belső zsebébe csúsztatva; „Négykézláb hajigálna ki bennünket”, bökött késével az emeleti ablak felé óvatos tekintettel a kazános; „Hát vannak izmos emberek is közöttünk”, hordta körül kedélyesen a tekintetét az órás; „Egy ujjal sem kellene hozzányúlnunk”, szólt izzadó homlokkal, pislogva August, „csak szorosan egybeverődve menni feléje, és a szoba sarkába szorítani; azt sem látná, ki nyitja ki a zárkát. A tömegünkkel kellene hatni”, írt le egy hatalmas kört botjával; „Erőszak az így is”, mondta kedvetlenül a kazános, és újságjával legyezgetni kezdte magát; „Igen, de a tömegé! Szeretném látni, mihez kezdhetne!”, villogott a kapitány, s karonragadta a tanítót; „A körmére kell nézni!”, hagyta helyben a tanító, s felvetett fejjel nézte a messze szálló pipafüstöt; halaszthatatlanul tenni kell valamit a temetőcsőszért, ezt magam is tudtam, de mit várhat az ember békésen évődő megfontolt emberektől? Tudtam: ha fent a temetőben idejekorán közbelépek, a temetőcsősz sohasem kerül ide; tudtam: ha jó nyomra jutok még frissiben, könnyen beszélnék most a rendőr fejével: ki ne mondana le a dicsőség kedvéért szemrebbenés nélkül az elégtételről? A tábornokot a sétányra

néző kocsmá lugasában lelhetem ilyenkor, nos, mire megyünk vele? Intettem Bertnek, hogy várjon meg, s máris szedtem a lábam.

Mario bátyja — a szárazföldön tartományi tanügyi főnök — a nyár elején mulatságos katonás merevséggel és pattogó beszéddel előadta a tábornok nála tett látogatását; a Rókus-kápolna mögötti pirinyó öbölben sütkéreztünk a homokos kavicszon, körülöttünk sehol semmi, csak a víz, a nap, a föld; én egy marék apró kagylót eszegettem, akár a tökmagot, Bert hatalmas homokvárat épített szorgalmasan, Mario szélesen elterülve hol egyik, hol másik felét mutogatta a napnak, bátyja meg folyton a víz szélében álldogált pipaszár lábaival és horpadt bordájával. Szavából azt vettük ki, hogy a tábornok, nyugdíjazása után, elvállalta az Országos Állatvédő Liga elnöki tisztjét, s ebben a minőségben titkára kíséretében fáradhatatlanul járja az országot. „Ó, és mi lesz a horgászással?“, kiáltott fel Mario a hírre, s hanyatt fektében egyenest a napnak beszélt, „Csak tudnátok, milyen szenvedélyes horgász! Tavaly egy jókora hal akadt a horgára, már vagy egy órája köröztünk vele, akkor elszabadult; az öreg dühében az egész felszerelést belevágta a tengerbe”, felemeltem az ujjam, mint a tanítók, amikor a tanulságos foglalatot mondják: „És bánatában beállt állatbarátunk!” Bert legyintett, apró, lapos kavicsokat keresgélt, hogy feldíszítse velük karcsú bástyáját, „Ó, dehogy, hisz az ő kezében a halak sem szenvednek!”, szólt felvont szemöldökkel, „Persze, persze, nem is levegőért hápognak fuldokolva a bárka fenekén, hanem hálát zsonganak neki hangtalan hangjukon”, vágta ki fektében színpadiasan az ég felé emelve kezét Mario, mintha fohászzkodna vagy magyarázva számonkérne valamit odafönről, „Egy állatbarát beéri azzal, hogy az állatot ne kínozzák: nyomban megölni, pontos találattal, fájdalom nélkül!”, kiáltotta közbe Mario bátyja, s egy fekete, kerek, csupa tuské tengeri sünt nyomott Bert homokvárának hegyébe, „Naná, és ha a hal egy álló délután horoggal a szájában vontatja a bárkád, az nyilván olyasmi lehet, mint egy üdítő kiruccanás egy pehelykönnyű kordén!”, ült fel kerek képének széles mosolyával Mario, és egy-egy cigarettát dobott bátyjának meg Bertnek.

Bátyja elmondta, hogy egy szép napon egy derék, fekete fiatalember kopogott az ajtaján, belépett, s így szólt: „Bogin vagyok, az Országos Állatvédő Liga titkára; Haluna nyugalmazott altábornagy, az Országos Állatvédő Liga elnöke kíván beszélni önnel”, majd lelépett, kitérte az ajtót, s a fekete ruhás tábornok katonás léptekkel a tanügyi főnök asztalához ment, kezét rázott vele, leültek a kerek asztalhoz, s kifaghatta, mit tesznek az iskolák az állatvédelem népszerűsítéséért, aztán aggodalmát nyilvánította az állapotok miatt, időnként egy-egy kimutatást, rőpcédulát vagy népszerűsítő kiadványt kért szótlánul ülő titkárától, az elővette tömött, fekete táskájából, átnyújtotta a tábornoknak, s megannyiszor halkan összeverte a kezét, mintha beszennyezte volna valamivel, a tábornok meg továbbította az irományokat a tanügyi főnök kezébe, aztán pattogó utasításokat adott, hogy mi mindennel tartozik a tanügy az állatvédelem humánus ügyéért, majd kezét rázott a tanügyi főnökkel, titkára ajtót nyitott neki, becsukta mögötte, „Az Állatvédő Liga köszöni támogatását, és remélni szeretné, hogy

legközelebb szép eredményekről vehet tudomást”, mondta márvány mosollyal, kezét nyújtott, és távozott.

Harsogva neveltünk: a hallottakból semmi sem illett a tábornokhoz. A nyugdíj, a nyugdíj, sok embert megváltoztatott már! Elszakadoznak a kötelékek, szertefoszlik a hatalom, a tekintetek másfelé fordulnak, s az ember lassan azzá zsugorodik, ami: egyszerű halandóvá, akinek erényei s hibái vannak, adnak is szavára, nem is. Van, aki lassan morzsolja napjait: valamit mintha visszavárna.

A kocsmában derűs társaság ült a tábornok körül; alig változott ez az ember: zöld, nyílt szeme fürgén járt az embereken, bajusza még mindig feketébb, mint őszes haja, csak a kezében szorongat folyton valamit: egy pénzdarabot, ceruzát vagy épp öngyújtót. „Már vártalak, fiú! Még mindig minden a régiben?”, kelt fel, és kezét rázott velem, „Fent laksz még az erődben? Holnap majd fellátogatok hozzád”, mondta igenlő válaszomra, „Szeretném hallani a dörgedelmeidet! Nem fogytál még ki belőlük?”, fürkészgetett, s arcáról elegyesen rokonszenvet és keserűséget olvastam le.

„Nem. Akár tüstént kezdhetem”, rontottam rá ajtóstól, s nyomban fejéhez is kapta nevetve a kezét, „Csak nem olyan sürgős?”, kérdezte fájdalmat mímelő hangon, „Nagyon is. A temetőcsősz ártatlan. Ott voltam, mindent láttam”, szóltam, „Na lám, itt egy megbízható tanú, aki majd előadja az esetet a nyomozóknak”, fordult felém fürgén Baluna ügyvéd, a városelnök, s folyton reszkető ujjaival beleszántott habfehér hajkoronájába. „A temetőcsősznek meg jól tesz, ha kivárja a sorát”, tette hozzá a bíróság elnöke, belekóstolva vörös borába, kopasz, boltozatos homlokú ember, „Egy kis lecke senkinek sem árt, hogy megértse, mi a hatóság”, szólt a birtokigazgató, meglepően fiatal, lányos képű, de tenyeres-talpas, szögletes mozdulatú fiú, nyáron is mindig sötét ruhát s fehér inget visel, „Micsoda beszéd az! Majd móresra tanítanám én, az egész várost lóvá tenni egy ilyen fecsegő alaknak!”, heveskedett nehezen lélegezve, lába közé vett görbebotjával kopogtatva a trafikos, „Jó, jó, hát ezt a pár napot majd kibírja, és akkor rendbejön valahogy a dolog”, dűnnyögte kelletlenül a fogvájót rágcsáló sápadt arcú ügyész. A tábornok széttárta kezét, felém fordult: „Ugyan mit is mondhatnék? Mit érhet itt az én szavam? Látod, hogy siettek véleményt mondani a barátaim? Most már akár veled együtt fújhatnám a dörgedelmeiket!”, szólt, s ahogy az öngyúnyt ő maga, a gúnyt a többiek éppúgy lenyelték. „Talán csak azt tehetném, hogy veled tartok egy sétára”, toldotta meg gyorsan, és zsebre vágta öngyújtóját. „Köszönöm, magam megyek”, válaszoltam halkán, s ő bólintott, kezével felém intett.

Futva indultam vissza a városházához, valamit tenni kell motyogtam, a téren szokatlan embertömeg várakozott, az épület sarkán meg magányosan Bert. „Az öregek mégis fölmentek a rendőrhöz”, szólt nevetve, „s meglátod, az lesz a vége, hogy a rendőr apát is bedugja a temetőcsősz mellé”; a tömeghez mentem, s a városháza bejáratát kémleltem egy ideig, de semmi sem történt; ekkor valaki megragadta a kezemet, s szólt, hogy kövessem, a sarok mögött, a tengerre néző utcában hat-hét embert láttam, épp egy hatalmas létrát állítottak a falhoz, aztán feltolták egészen a zárka ablakáig, valaki kezembe nyo-

mott egy vasfűrész, „Hidegvágót adjatok neki”, mondta egy árny, s egyszer csak már a kezemben volt az is, meg a jókora kalapács is, és már futottam is fel a létrán, a rácsot egy-két csapással vágtam le, mintha csak pókháló volna, a temetőcsösztet fejjel lefelé húztam ki az ablakon, „Ki hallott ilyent, nem akar szabadon engedni”, dűnyögte mély felháborodással, talpra állítottam, s máris iparkodtunk lefelé, a karcsú létra csak úgy hintázott alattunk: mi volna, ha ropogva kettétörne? Alig értünk földet, surranó árnyak már iszkoltak is a létrával az éj sötétjébe.

„Kinézhetne magának egy jó helyet pár napra”, mondtam a temetőcsösznek, s csak most vált igazán halálra: rádöbbsent, hogy a nehezebbje még hátra van, visszaperdült, „Hol a létra?” kiáltotta izgagtottan, s kétségbeesetten nézett fel a magasba, a zárkaablakra, már láttam is, ahogy fut fel a létrán, de a hidak felegetve, „Uhh”, kiáltotta földbe gyökerezett lábbal, majd hirtelen megfordult, s szó nélkül hazafelé futott, utánairamodtam, elkaptam a karját, „Másfelé!”, kiáltottam rá, s erre nekivágott a hegyeknek, egy szempillantás alatt eltűnt.

„Neked is jó lesz kereket oldanod”, mondta Bert, „én meg előkerítem apát”, máris eltűnt az utcasarkon, magam meg a zárda felé iramodtam, ki a hosszú, part menti sétányra, aztán egyszer csak megálltam egy percre, hallgatóztam, a mellékútra váltottam szaporán.

„Fiú”, szólított halkán valaki az egyik padról, összerezentem, kezeimet ökölbe szorítottam, óvatosan odamentem, „Ülj ide közénk”, mondta Elvira, „Szökésben vagyok, kiszabadítottam a temetőcsösztet”, dűnyögtem, Elvira felkuncogott, „Ohó, hát akkor nem vagyunk egyedül! Mi is kereket oldottunk!”, előrehajoltam, a fekete hajú lány, a szeme szikraszóró, „Unta már a fiút, s mert már senki sem megy apácának, azt hitte, érdekes lesz. És mit ad isten: épp itthon kellett rátalálnom!”, csilingelte Elvira, „Tán a javítóból ismeritek egymást?”, kérdeztem, s a válasz csak Elvira kuncogása volt.

„Túl hangosak vagytok”, kelt fel a fekete lány, s felkapaszkodott a pad mögötti sziklákra, nadrág feszült rajta, akárcsak Elvirán, karcsúbb volt, mint amilyennek kámzsában hittem; utána léptem, s lenyújtottam a kezem Elvirának; „Képzelem, hogy ostromolja most anyát a badessa; reggel már túl leszünk a bajon”, csicseregte Elvira; a fekete lány úgy vezetett bennünket a fák és bokrok között, mintha ismerne minden zugot, járása sima volt, mintha földet se érne a lába; egyszer csak letelepedett egy nagy, lapos kőre, melléfurakodtunk, talán ötven méterre lehettünk a város felett.

„Elvira, olyan gyönyörű hosszú fehér ujjakat még sosem láttam, mint az övé”, mondtam, „Ó, hát ti ismeritek egymást, Olivera?”, fordult a lányhoz meglepetten Elvira, „A szeme szikraszóró, Elvira, nézd csak meg jól”, mondtam, „Ne is faggassalak benneteket, mert lesz mit hallanom!”, kuncogta Elvira, s egy fűszállal a számat, fületem csiklandozta, „S az a kékbe játszó fekete haja, nézd, eltévedni benne”, mondtam Elvirának, „Ó, szegénykém, eltévedt ember!”, csücsörítette a száját, s én keresztbe tettem rajta az ujjamat, pszt!

Sokáig néztük a város fényeit, s messze a tengeren a szentjánosbogárnai bárkák csillogását. Denevérek röpdöstek, baglyok huhogtak körülöttünk. Előbb Elvira hajtotta az ölembe a fejét, aztán Olivera, át-



karoltam őket, s rájuk borultam; órák múltak el így, félálomban szenderegünk, egyszer csak Elvira ásítva felneszelt, „Talán haza is mehetnénk, hideg van”, mondta borzongva, „Tudok egy jó helyet, az olajfőző pajtája tele van levendulafűvel, ponyva is akad ott bőven”, mondtam, s elindultam a város felett, a lányok jöttek utánam, úgy libegtek, mintha minden éjjel ezeket az ösvényeket rónák; amikor megérkeztünk, felraktam őket a falra, akár a mókusok, úgy ugrottak le az udvarba, a pajtában felkapaszkodtak a levendulahegyre, akkora ponyvát dobtam fel utánuk, hogy egy hajót is befedett volna, s amikor közéjük furakodtam, aludtak már, mint a tej.

Derengett, amikor fölébredtem. A felkelő nap már csak hűlt helyünket lelte.

(Folytatása következik)